

Krída prospieva, núti firmy inovovať

Inovačné fórum sa koná každé tri roky v Košiciach. V poradí druhé podujatie, usporiadané minulý mesiac, malo za cieľ v prvom rade poskytnúť ucelený obraz o všeobecných inovačných trendoch na Slovensku a v Európskej únii.

Inovácia je novou manažérskou disciplínou: treba ju zaradiť do učebných osnov

Toto konštatovanie sa podľa neho možno sa zdá prekvapujúce v kontexte súčasnej verejnej mienky o tom, čo to je inovácia. Súčasný slovenský ale i európske vnímanie inovácie je de facto synonymom vedy, výskumu, vynálezu, atď. Inovácia definovaná a komunikovaná v USA je procesom zmeny produkujúcej merateľné hodnoty.

Výsledky vedy môžu byť inšpirujúcim vstupom pre inovačný proces – pre ich uplatňovanie v spoločnosti. Môžu byť, ale nemusia. To dokazuje aj historický príklad bývalého Sovietskeho zväzu: špičková veda, ktorá nebola celoplošne aplikovaná v spoločnosti. Teda ani kvalitná veda vôbec nie je zárukou prosperity spoločnosti ktorá produkuje inovačný proces. Dokonca veda vôbec nie je podmienkou inovácie. Inovovať sa dá aj bez nových vedeckých poznatkov. Napríklad inováciou vnútorných procesov firmy, alebo zavedením nových podnikateľských modelov.

Nielen technológie. „Musím povedať, že takmer 80 percent inovácií v USA spadá do kategórií procesnej a podnikateľskej (business model) inovácie. Do kategórií, ktoré sú v našich vedeckých a akademických dimenziách ešte cudzie. Toto nové videnie si vyžaduje čisté, ešte nenakazené hlavy minulou. Preto novátorov treba hľadať - a hlavne vychovávať - medzi mladou generáciou.

Tohtoročné fórum malo aj ďalší ambiciózný cieľ. Prezentovalo nový koncept v inovačných teóriách. Ide o model inovačnej zóny vo firme alebo organizácii. V rámci konferencie sa uskutočnila interaktívna diskusia s Thomasom Koulopoulosom, autorom knihy *The Innovation Zone* z americkej firmy Delphi Consulting. Účastníci sa mohli oboznámiť s metódou budovania principiálnych prínosov Inovačnej zóny pre svoje aplikačné prostredie.

Organizácia samotného fóra mala tiež inovatívny charakter. V programe boli otvorené bloky na nomináciu vlastných príspevkov účastníkov fóra. Autor najlepšieho príspevku získal nomináciu a možnosť vystúpenia na 2. Európskom Inovačnom Summit, ktorý sa bude konať v Bruseli v októbri tohto roka.

O inováciách sa nepretržite hovorilo počas fungovania od roku 2000, keď sa objavili prvé vládne dokumenty zamerané na zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. Ako sa pozerá na problematiku inovácií Attila Tóth zo spoločnosti Novitech, a.s., ktorá bola jedným zo spoluorganizátorov fóra?

Hľadať treba medzi mladými. Inovácia predpokladá, že existuje nositeľ novej myšlienky: kde je ich však najlepšie hľadať – na vysokých školách – medzi študentmi, pedagógmi, alebo na výskumných ústavoch Slovenskej akadémie vied? Attila Tóth si myslí, že nositeľa myšlienky musíme hľadať na všetkých úrovniach spoločnosti. Avšak najmenej ho hľadajme vo výskumných ústavoch a najslubnejšie hľadajme v smerovaní mladej generácie.“

Inovácia je novou manažérskou disciplínou, ktorú treba zaradiť do učebných osnov už na základných školách – čím skôr, tým lepšie. Tu musíme zdolať ďalší falošný mýtus: že inovácia a hlavne kreativita (zručnosť) sa nedá naučiť,“ hovorí Attila Tóth.

Alternatívy prosperity. Keďže inovácia je proces zmeny, prináša zákonite vyššie riziko neúspechu. Veď každá zmena spravidla evokuje viac oponentov ako podporovateľov. Naša spoločnosť (dospelá časť určite) tu má nevýhodnú štartovaciu pozíciu pre vytváranie alebo osvojovanie si inovačného prostre-

„*Najväčšiu rezervu máme v procesných inováciách, ktoré nie sú investične náročné*“

dia: v socializme bola inovácia plánovaná, teda nie nevyhnutnou náplňou manažérov, ani zamestnancov. Bohužiaľ, tento stav prevažuje aj po 20 rokoch, všeobecná pozícia občanov aj manažérov je čakanie na spasiťela. Buď je to vláda, fondy Európskej únie alebo známosti, s ktorými súvisí neochota pracovať na vlastnej i keď riskantnej alternatíve prosperity.

Ako vytvárať inovačné prostredie? Monografia Thomasa Koulopoulosa „Building the Innovation Zone“ analyzuje vytváranie a udržiavanie inovačnej zóny ako tvorivého prostredia pre zmeny, pre zlepšenie prosperity organizácie, ktorá je hlavným poslaním vedenia spoločnosti. Autor zdôrazňuje význam demokratických a podporných pravidiel pre motiváciu všetkých zamestnancov a obchodných partnerov pre inováciu.

Kto to zaplatí. Pre nové, začínajúce podniky, ktoré majú len nápad, je problémom financovanie. Existujú rôzne pohľady na to, kto by to mal zaplatiť. „Problém financovania podľa mňa nie je najväčším problémom rozvoja inovácií. Najväčšiu rezervu máme v procesných inováciách, ktoré nie sú inves-

tične náročné. Firmy majú začať s týmito inovačnými aktivitami a postupne zvyšovať ich rozsah a riziko. Ako finančné prostriedky pre inovácie väčšieho rozsahu potom odporúčam fondy EU alebo svetovej banky (InfoDev). V oboch prípadoch tieto inštitúcie budú hodnotiť doterajší inovačnú schopnosť žiadateľa,“ hovorí Attila Tóth.

Štát môže stimulovať výskumné inštitúcie, aby sa pokúšali uviesť výsledky výskumu do praxe. Mohol by to urobiť napríklad tak, že časť rozpočtu výskumných inštitúcií by mala byť financovaná zo zavedenia ich výsledkov výskumu do praxe. Jedným zo zdrojov financovania inovácií sú eurofondy. Ukazuje sa, že v domácich EU programoch treba v prvom rade zmeniť priority. Doteraz sa financovali prevažne technologické a produktové inovácie. V budúcnosti je potrebné klásť priority na inováciu služieb v oblasti novej ekonomiky znalostnej spoločnosti a taktiež na prierezové inovačné programy a projekty inovačných školení, tvorbu klastrov a tematických inovačných zón. Teda zvýšiť pomer projektov s multiplikačným efektom.

Slovenské firmy nie sú ešte prispôsobené na to, že v inovácií môžu nájsť potenciál rastu. Vo väčšine firiem nie je systematická inovačná agenda číslo jeden. Doliehajúca kríza však zvyšuje nutnosť konať. To si už firmy uvedomujú. Avšak nevedia ako na to. Potenciál strachu straty trhovej pozície je to, čo je dobrým motívom pre inováciu. Špecifickým problémom Slovenska je málo nezávislých firiem, ktoré sa môžu samostatne a dynamicky rozhodovať. Satelity zahraničných firiem síce potenciál majú, ale nie sú slobodné v rozhodovaní ani v zavádzaní inovácií.

Musíme zdolať falošný mýtus, že inovácia a kreativita sa nedá naučiť: **Attila Tóth, Novitech**

Ústrednou témou tohoročného inovačného fóra v Košiciach bolo budovanie inovačnej zóny v organizáciách. Je to čerstvá téma nielen v Košiciach, ale aj v EU, ktorá žije ešte stále v zúženej schéme veda-výskum-inovácia. Základné poznatky fóra sa dajú sumarizovať. Ukazuje sa, že na Slovensku je nevyhnutné komunikovať informácie o inovačných metodikách, skúsenostiach a trendoch vo svete. Je to kvôli zjavnému deficitu informácií. Účastníci fóra sa zhodli na tom, že slovenské entity nedostatočne sledujú inovačné trendy v EU. Svedčí o tom malé alebo žiadne zastúpenie slovenských subjektov na odborných inovačných podujatiach v zahraničí.

Čo by mala urobiť vláda. Podľa poslednej hodnotiacej správy EIS 2009 (European Innovation Scorecard) je Slovensko na 22. mieste z EU 27. Ďaleko pred nami z nových členských štátov je Estónsko, Slovinsko, Cyprus, Malta a Česká republika. „Takže na náš historický štartovací handicap do EU sa už nedá vyhovárať, treba konať,“ poznamenáva Attila Tóth. Je nutné jasne komunikovať na najvyššej úrovni inováciu ako prioritu rozvoja SR. Avšak do inovácie netreba zamiešať vedu a výskum, ktoré sú relatívne nezávislé od inovácií. Jednoducho inovácia je snaha o zvýšenie prosperity spoločnosti, a to vo všetkých oblastiach. Nezúžiť inováciu len na podnikateľské prostredie. Najväčšie možnosti pre inováciu u nás sú práve v štátnej a regionálnej správe, napríklad v zlepšení služieb pre občanov.

Proaktívne inovačné prostredie. Treba vytvárať a udržiavať proaktívne inovačné prostredie, inovačnú zónu na úrovni štátu prostredníctvom konkrétnych stimulov ako napr. daňový bonus firiem produkujúcich inováčné služby (napr. bonus 80% v Luxemburgu). Namiesto podpory lokálnych projektov z fondov Európskej únie, ako napríklad grant pre firmu X na investíciu do neperspektívnej výroby, podporovať projekty s celoplošným efektom do inovačného prostredia.

Uvedené úlohy sú prierezové, teda dotýkajú sa všetkých rezortov. Preto na príklade Európskej komisie by bolo vhodné zriadiť post splnomocnenca vlády pre inovácie, napríklad namiesto splnomocnenca pre informatizáciu, ktorá už by nemala byť výslednou prioritou štátu.

Vladimír Bačišin